

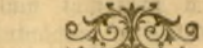
ROMANIA NOUA

Organ de propagandă pentru unirea politică a tuturor Românilor.

Abonamente:

1 Lună:
10 Lei sau 4 Ruble.
3 Luni:
25 Lei sau 12 Ruble.

Pentru preţ şi învătători: preţul jumătate.

PLATA
PENTRU RECLAME
după
INVOLALA

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA
Chişinău,
Ulița Gogol No. 39.

Director: Dr. ONISIFOR GHIBU

Iese în fiecare zi de lucru.

Prim-Redactor: Dr. Ion Matelu.

CUM PRIVIM CHESTIA NAȚIONALĂ

Mulți, și mai ales dușmanii noștri, cu prilejul sosirii armatei române în Basarabia răspândiseră zvonul că România a ocupat cu hapa Basarabia pentru a o alipi la trupul României vechi fără a ține seamă de legile și obiceiurile noastre.

Eu îmi iau sarcina să arăt aici cum privim noi Basarabienii idealul nostru național. Îndeplinirea idealului nostru este mult mai grea de cât să o putem privi ca o simplă cucerire sau împreunare mecanică a tuturor provinciilor românești.

Ca să înțelegem această chestiune trebuie să ne dăm seama ce a fost România de ieri până la război și prin ce schimbări mari a trecut în timpul războiului. Pe urmă trebuie să vedem ce stări au fost în Basarabia până la război și ce schimbări s'au făcut în ea până azi.

Dacă în România de ieri se credea că România Mare se poate forma numai prin o simplă alipire a provinciilor românești ne ținând seama de locuitorii lor — acum în urma învățămintelor războiului, părerile acestea au trebuit să se schimbe cu desăvârșire și la aceia cari nu-și băteau capul cu puterile sufletești ale poporului românesc.

Conducătorii României au văzut cu toții ce înseamnă puterea soldatului țaran român. Ca dovadă, vedem reformele cari s'au făcut în România începând de la voitul universal până la reforma agrară după inițiativa claselor conducătoare. Și noi vedem cu ce succes și fără nici o picătură de sânge s'au făcut aceste schimbări, cari nu s'au înfăptuit încă nici într-o țară, și nici istoria nu știe așa rege și așa guvern care să fie la înălțimea momentului, să îndestuleze țara. România din autocrată a devenit democrată.

În ce ne privește pe noi Basarabienii, noi cu totul altfel am ajuns aproape la aceleași rezultate. Noi am ajuns prin revoluția rusească care pentru noi Basarabienii și alte națiuni a fost cel mai mare noroc.

Vechea stăpânire rusească n'a priceput situația.

Asta a adus la o descompunere completă a Rusiei în părți, după granițe entografice. În special noi Basarabienii punem toată stăruința să ne dezbrăăm de Rusia și să aducem la fericire populația română introducând în viață tot ce ni sa răpit. Ținându-ne de principiile democratice, noi ne silim să ridicăm țaranul la o stare mai înaltă economică, culturală și națională. Am dus multă luptă până când am căpătat dreptul de autonomie și am început a ne apropia de făclia conducătoare: **Unirea tuturor Românilor.**

Sub apărarea oștilor românești cari ne-au venit în ajutor noi continuăm mișcarea națională deslipindu-ne cu totul de Rusia și toată anafhia ei. Având liniște în țară, noi introducem drepturile tuturor cetățenilor, pe temeiuri democratice.

Și poporul ajunge la deșteptare națională, având asigurare de păstrarea obiceiurilor, legilor, principiilor democratice trecute prin Sfatul Țării cu reforma agrară de mult așteptată, care poate nu cu mult se va deosebi de aceea din Regat. Basarabia va ajunge la o unire firească, având aceeași bază democratică cu cea din Regat, rămânând însă mai mult sau mai puțin autonomă. **Această unire se face de poporul însuși, care a înțeles cine e mama sau fratele lui și se întoarce de bună voie la sânul mamei sale România, cu care dimpreună va fi o Românie Nouă.**

România Nouă nu se cucerește, ci se formează după o lege istorică (dezvoltarea naționalismului) de noi toți românii democrați, primind acest botez în actualul război.

Noi cu toții trebuie să fim la înălțimea acestui moment culminant al istoriei noastre și al omenirii întregi și să ne facem deplin datoria către neam. Așa privim noi Basarabienii crearea României Mari și cred că așa o privesc toți naționaliștii români din toate unghiurile.

V. Bogos

Românii transnistrieni în „Sfatul Țării”

În una din ședințele sale din urmă, „Sfatul Țării” a primit în sânul său ca deputați pe d-nii Vlad Bogos și Vlad Cazacliu, reprezentanți ai Românilor de peste Nistru.

LA UNIRE

Acum, frați, timpul sosește
Către lume să-arătam
Că al nostru neam trăește
Și că vieții merităm.
Mult timp limbile străine
Ne-au tratat ca niște sclavi;
Iată-acuma timpul vine
Să-arătam că suntem bravi.
Haideți dar la mântuire
Toți cu toții să-alergăm.
La unire! la unire!
O strigare toți să dăm.

Lumea să ne ntrebe bine
Ce voim și ce dorim,
Ea voește-al nostru bine
Numai și noi să-l voim.
Acum timpul este dară
Drepturi a ne dobândi,
Și n'ăvăm și noi un nume
Viitor a ne n'tări.
Nu e altă mântuire
Decât numai să strigăm:
La unire! la unire!
Și la asta să-alergăm.

Cât o țară este mică,
Slabă pururea va fi,
Dusmanii ca pe-o nimică
Vor putea a ne n'ghii.
Hai, să facem dar mai mare
Țara care o avem,
Căci atunci, fiind mai tare,
Vor putea să ne n'ghim.
Seama noastră mântuire
Noi altfel n'o căpătăm,
Așadar pentru unire
Chiar viața să ne dăm!

Noi știm cum-că Moldovenii
De când lumea pe pământ
Tot de-o lege cu Muntenii
Și de-o limbă cu toți sint.
De ce dară să nu fie
Un popor tot la un loc
Și-o frumoasă Românie
Tot cu-un suflet și-un noroc?
Haideți dar la mântuire
Toți cu toții să-alergăm.
La unire! la unire!
Toți un vîers să ridicăm.

Moldoveanul fiind frate
Cu Muntenul, va putea
Tot o țară și-o dreptate
Împreună a ține.
De ce dar în astă lume
De creștini și de păgâni
Să n'ăvem și noi un nume
Și o țară de Români?
La a noastră mântuire
Acum dar să-alergăm
La unire! la unire!
Toți cu-o limbă să strigăm.

În unire e putere
Și vieță pentru noi;
Acest bine de vom cere
Vom mai scăpa de nevoi.
Nimine nu ne oprește
Dorul nostru a-l rosti;
Și Europa chiar dorește
Acest dor a ne implini.
Haideți, frați la mântuire
Mari și mici să-alergăm!
La unire! la unire!
Cu un strigăt să strigăm!
G. Sion

Rânduiala agriculturii pentru 1918

Din cauza neorânduilor, cari au domnit toată iarna asta, s'a lucrat foarte puțin pământ în Basarabia. Acum venind armata română și făcând liniște, o seamă de agronomi specialiști dela Zemstva țării, văzând că timpul înaintează, s'au apucat să întocmească un plan pentru rânduiala lucrului pământului pentru 1918. Acest plan a fost înaintat Sfatului Țării prin d. Ministrul de Interne, dlui general Broșteanu Comandanul armatei române, și Directorului Comisiunii de aprovizionare cari, probabil împreună, vor chibzui cum să-l aducă la îndeplinire în timpul cel mai scurt.

Scopul acestei lucrări nu este acela de a începe reforma agrară; ci singura grijă ce s'a avut în vedere e ca să se lucreze cât mai mult pământ, pentru ca să nu suferim lipsă la anu. Planul acesta fiind făcut de agronomi și specialiști nu ține nici cu poeziei (proprietarii), dar nu încuviințează stricăciunile și neregulele săvârșite de unii țărani; totuși ei sunt multe măsuri gândite anume spre îmbunătățirea soții țaranului, așa că din acest punct de vedere e un început de reformă. Iată punctele mai însemnate din această rânduială.

1. Se va da (cu o mică plată) pământ de lucru la țărani cât mai mult; luându-se de la marii proprietari. Moșiile până la 100 disetine se lasă în seama proprietarilor lor. Acestea-s puține la număr, în total 17000 disetine, (deabia 1,5% din proprietatea mare) și ar îngreuiă lucrările pentru mai nimic.

2. Se lasă în seama administratorilor locurile școlilor de agricultură, a câmpurilor de experiențe și selecții, a stațiilor agricole, a pepinierilor, a crescătoriilor de cai ale statului etc.

3. Se lasă în mâna celor ce au lucrat anul trecut și cari au făcut arături pentru anul viitor pentru tutun, sfecla de zahăr, viile, grădinile de pomi roditori și plante de mai mulți ani.

Moșiile cari au fost lucrate însă de proprietarii lor sau arendași se vor da numai în parte la țărani și anume: din moșiile unde anul trecut s'a lucrat dela 100—300 disetine se va lua o treime și se va da țaranilor.

Din moșiile cu 300—1000 disetine pământ de arătură se va lua jumătate; iar din moșiile peste 1000 disetine pământ de arătură se va lua două treimi și se va da pentru lucrat la țărani. Tot așa se va socoti și pentru fânețe, imășuri și a.

5. Proprietarilor de vii sau livezi de pomi cari aveau și pământ, pe care de obicei îl arendaș, li se va lăsa pentru lucru din acest pământ câte 2 disetine pentru una de vie sau livadă.

6. Arenda va fi statorită de Sfatul Țării. Dar pentru ca țărani să nu se lăcomească să ia pământ mai mult de cât pot lucra, va trebui să plătească până la 1 Martie o arvună de 10 ruble pentru fie ce disetină; ea va fi pierdută la disetinele pe cari nu le va lucra. Pentru ținutul Acheramanului și Ismailului arvuna e numai de 8 ruble.

7. Ar trebui ca toate lucrurile și instrumentele ce s'au luat de la boer sau arendaș să fie întoarse înapoi sau aduse la Comitetul pământului. Acolo unde vor fi multe instrumente, o parte se va da țaranilor ca să aibă cu ce lucra și ei. Se vor lua măsuri ca să se înființeze ateliere de reparații măcar pe volostii.

Acest proiect s'a luat în dezbateri în Sfatul Țării. În ședința dela 7 Februarie s'a aprobat în unele puncte și s'a trecut la o comisie care să alcătuiască instrucțiile pentru țărani.

Socotim că Sfatul Țării sub paza Armatei Române va întocmi și aplica rânduiala cât de curând, pentru ca să nu suferă agricultura și să nu scadă prea mult bogăția Basarabiei. Noi sfătuim pe orice agricultor, să se apuce cât mai de grabă și mai harnic de lucru, pentru binele lor.

Prof. G. Murgoci

Limba oficială în Republica Moldovenească

Din inițiativa minorităților naționale a fost pus la dezbateri în Sfatul Țării un proiect despre limba oficială în Republica Moldovenească. Hotărârea acestei chestiuni s'a amânat, proiectul dându-se pentru a fi lucrat din nou într-o comisiune.

Dar e interesant cum au vrut minoritățile din Basarabia să-și chezuiaască drepturile limbii lor. E lucru firesc să caute ei ca nu cumva nația predominantă să încerce a călca drepturile naționale ale minorităților îndeobște și drepturile limbilor în parte. Însă proiectul despre limba oficială, prezentat în Sfatul Țării de minorități este cam curios. În Republica Moldovenească, unde majoritatea sunt Români, după cari vin Ucrainenii, Oveii, Nemții, Bulgarii cu Găgăuzii și-apoi pe urma acestora Rușii, se propune ca să fie două limbi oficiale — cea rusească și cea moldovenească. Când ar fi naționalitatea rusa din Basarabia aproape tot așa de numeroasă ca și cea moldovenească, încă și atunci ar avea un vedere istoric și un statut deosebit, dacă chestiunea să se hotărăască, cum au hotărât-o reprezentanții naționalităților mici din Basarabia.

Să facem o mică excursie în istoria luptelor politice din Ungaria, unde așa numitele minorități sunt de fapt chiar mai numeroase ca Ungurii. Vom vedea că acolo oamenii politici, reprezentanții ai minorităților cam altfel priveau chestiunea, deși erau mult mai încrecați și mai erudiți în chestiunile politice.

În anul 1870 a fost prezentat Camerei din Ungaria un proiect pentru regularea și asigurarea naționalităților și limbilor de țară în Ungaria. Lucrat de „clubul deputaților naționaliști” (reprezentanții minorităților) în înțelegere cu „partidul democrat-maghiar”. În acest proiect se spune că „în Ungaria se recunosc de naționalități egal îndreptățite de țară următoarele populații istorice din țară: Maghiarii, Românii, Sârbi, Slovaci, Rutenii și Nemții, pentru cari prin lege fundamentală se asigură îndreptățirea egală politică de naționalitate și limbă, între marginile integrității teritoriale și unității politice a Statului. În documente oficiale naționalitățile locuitoare la o laltă se vor numi „poporul Ungariei” și din folosirea numelui „unguresc” nu se poate deduce preferință nici superioritate pentru naționalitatea maghiară” (§1) (Vezi Chestiunea Română în Transilvania și Ungaria de Eugen Broște, pg. 84).

În memoriul conferinței naționale dela Sibiu, ținute la 5—6 Mai 1872, în articolele XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX și L, se critică legea de naționalități dela 1868 și se cere pentru părțile locuite de Români și mai ales pentru Transilvania ca limba română să fie alături cu limba maghiară.

Această lucră il cere și memoriul dela Blaj, din 3 Iulie 1872. Punctul A, articolul I, zice că Români din Ardeal vor ca să fie trecută în legea fundamentală de stat „recunoașterea limbii române de

limbă oficială, alături cu limba maghiară, în toate a-facerile interne ale Transilvaniei, de orice natură ar fi aceea...” și mai departe „în partea cea mai mare a Transilvaniei funcționarii au trebuintă numai de 2 limbi, adecă de cea maghiară și cea română”.
Vra să zică, românii din Ungaria, ca o nație de minorități totdeauna au cerut ca în părțile locuite de ei să fie recunoscută ca limbă oficială alături de cea oficială și limba română, iar funcționarii să știe limba statului (maghiară) și limba poporului (limba română).

S'ar părea că același lucru s'al ceară și minoritățile din Basarabia, și anume ca alături de limba moldovenească să fie recunoscută în părțile locuite de ucraini, nemți, bulgari, etc. și limbile respective.

Motivul arătat de minorități pentru limba rusească, cum că funcționarii sunt deprinși cu ea, nu are nici un temein. Funcționarii pot să deprină și limba moldovenească. Și numai pe un timp oarecare, cât funcționarii vor trebui să deprină limba moldovenească, se admite și întrebuintarea limbii rusești. Acest timp trebuie însă să fie de foarte scurtă durată. Căci nu se poate admite, ca într-o țară românească, care sperăm că de curând să se unească cu celelalte țări românești, să fie întrebuintată ca oficială o limbă, care nu-i vorbită nici măcar de a ei cea parte din locuitorii Basarabiei și nu putem apoi pune funcționarului sarcina de-a ști ambele limbi oficiale și, pe lângă ele, și limba populației în mijlocul căreia locuiește. Destul să știe și două.

Nu se poate ca într-o țară, care și prin numele ei și-a arătat caracterul național — moldovenesc, limba moldovenească să nu aibă caracterul stăpânitor, am zice chiar singur — stăpânitor, ca limbă oficială. Nici un motiv care are în vedere viitorul țării noastre nu vorbește pentru limba rusească, cu care noi numi avem nimic, totul vorbește pentru limba română, ca limbă oficială.

Nădăjdum că Sfatul Țării numai așa va și deslega această întrebare vajnică pentru viața țării și neamului nostru.

V. Harea

O treabă școlară

Pentru d-l ministrul al instrucției publice

Fiindcă învățătorii cari au slujit până acum în armată se întorc acasă, suplinitorii (locuitorii) lor din ținutul Chişinăului s'au înștiințat, că mai pot rămânea în slujbă numai până la 1 Martie.

Aprupe toți învățătorii întorși acasă au început a-și implini slujbele. Se naște întrebarea, oare în ce limbă fac învățătura, acești învățători, cari n'au făcut nici măcar cursurile de limba, istoria și literatura românească?

Chiar și în caz, dacă ar preda în limba română, nu se poate lăsa ca să facă aceasta fără nici o pregătire. Deci mai cu cale ar fi, ca să rămâie până la toamnă locuitorii, iar învățătorii întorși dela război să urmeze și ei cursuri, cum au urmat și ceilalți. Se vor cheltui cu aceasta mulți bani dar nu putem îngădui ca pentru economie să se strice sufletele copiilor prin predarea obiectelor în limba rusească, sau chiar în limba română, dar fără pregătire.

Cum se îngrijesc Ardenii de orfani și de văduve

Se știe că peste zece mii de Români din Transilvania cari se aflau ca prizonieri (plenici) în Rusia, au intrat de voie bună în oastea românească pentru a să lupte împotriva Austro-Ungariei. Hotărârea aceasta a lor e atât de frumoasă, încât ori câte cuvinte am spune despre ea, n'ar fi de ajuns. Istoria neamului nostru o va ști prețui în deajuns mai târziu, când pe fețele ei se vor scrie și se vor judeca întâmplările din vremile noastre.

Ceeace vrem să spunem noi acum despre acești fii viteji ai neamului nostru, este că ei nu se gândesc numai la desrobirea țării lor iubite, ci cu o nespusă gingășie, se gândesc și la acele ființe iubite și nevinovate, cari vor avea să suferă pe urma hotărârilor lor nestrămutate de a se jertfi pentru neam. Ei se gândesc ca să vie în ajutorul aceluia dintre ei, cari vor rămânea schilavi sau bolnavi, ei se gândesc la femele lor cari vor ajunge văduve și la copiii cari vor ajunge orfani. Aceștia cel puțin să nu suferă! Și iată-i pe vitejii noștri din Regimentul Turda înfățișând în acest scop o Casă de ajutor a Regimentului Turda, la care fiecare a alergat cu câte o mică jertfă, după puteri, strângând în scurtă vreme suma de 9000 Lei. În fruntea acestei Case stă ca președinte de onoare colonelul Marcel Olteanu, iar ca președinte Lt-colonelul D. Buriceanu. Din comitet fac parte: maiorul A. Leonescu, prețul I. Agăbiciu, doctorul P. Nistor, capitaniul Boer și Luca și sublocotenentii Vodă și Todea.

Comitetul acesta ni-a trimis și noua lista (spisocul) celor cari au jertfit la Casa de ajutorare. Te cuprinde o adâncă înduioșare uitându-te la această listă, din care se poate vedea cum fiecare oferă a daruit cel puțin câte 100 Lei din toată sărăcia lui amară de acum, și cum fiecare caută să se îngrijască de aceia, pe cari soarta îi va lipsi de puțințea de a se hrăni singuri.

La fondul acesta Redacția noastră a jertfit și ea suma de 100 Lei. Totodată ca face cunoscut ca doritorii de a trimite jertfa la Casa de ajutorare, pot să le trimită pe adresa noastră. Noi vom trimite banii primiți tot din două în două săptămâni, la Casa Regimentului.

Cetatea Biruinții

„Cetatea Biruinții” e pentru noi și va fi în voci țargul Mărășești din Valea Siretului, unde armata românească, cași în alte locuri din apropiere, a înfrânt vitejește — unu împotriva a patru — armata germană, comandată de vestitul general Mackensen, scăpând de stăpânirea streină și de grozăvile războiului, atât Moldova, cât și Basarabia, Odesa și Sudul Rusiei, cum înșii Rușii au recunoscut.

Dar pentru că mai presus de toate acolo s'a celtuit cinstea și viitorul neamului, d. profesor N. Iorga, directorul gazetei „Neamul Românesc”, a cerut ca țargul deavastat de obuzele nemțești să se ridice din nou în chip deosebit, ca un loc al jertfei și vitejiei românești. Iar d. general S. Leonte din Ministerul de Război al României, a cerut în aceiași gazetă ca lucrul să se înceapă cu ridicarea, din banii tuturor, a unei școli începătoare (primară) la care să se alature o casă de stat și o citire (bibliotecă), purtând numele a doi viteji vestiji în luptele delângă gara Mărășești: căpitanul Gr. Irga și sergentul Ignat Iliescu. Și d. general a vestit că oricine vrea să se înscrie cu orice sumă, să trimită banii pe adresa D-sale, la Ministerul de Război.

Și-acum în urmă, d. profesor D. M. Cădere din Iași, înscriindu-se cu 200 de lei, a arătat că ar fi și mai bine, ca odată cu școala începătoare, să se ridice și o școală de meserii (meșteșuguri), o școală de învățători și un mare gimnaziu — ca o dovadă că odată cu clădirea din nou a Mărășeștilor, s'a hotărât și o nouă către de primveste școala de mijloc (secundară), care trebuie dusă la sate, unde tinerii se vor bucura de o viață

mai sănătoasă, atât a trupului cât și a sufletului.
Și cu atât mai mult acolo, la Mărășești — pe pământul sfințit de fapte și sângele eroilor noștri. Așa dorim și noi din tot sufletul, ca totul să se împlinească cum au ezbitiv frunzișii culturii, armatei și școlii noastre și îndemnăm pe orice bun Român să ia parte, bucurându-se apoi de toată mulțumirea și de toată cinstea.

In școala națională cea nouă

A doua lecție de istorie actuală. (După o mică repetiție a lecției dintâi, trecem la hartă).

Din ce neam facem parte noi Moldovenii? — Ce suntem și noi? — Unde sunt cei mai mulți Români? — Ce credeți, căți Români sîntem în Basarabia? — Dar în România? — (peste 7 mil.) Cum ați învățat în lecția trecută, unde mai trăiesc frații de-ai noștri? Da, în Ardeal sunt vr'o 4 mil. și în Bucovina vr'o trei sute de mii. Acum vom învăța ce a urmat după dobândirea slobozeniei până în zilele de acum.

Vă voi povesti cum s'au întîmplat toate pe rând, iar lei-colău imi veți ajuta și voi. Luați bine seama! Frații noștri din Ardeal și din Bucovina nu sînt slobozi, ei zăc de multă vreme sub stăpînire străină așa, cum am fost și noi sub Ruși. Când s'au început bătăliile acestea mare, Austria, care-i stăpînea, pe sutele de mii de soldați români i-a dus împotriva Rușiei și a celorlalți întovărășiți. Așa s'au întîmplat, că în onorul luptelor de mulțori se găseau față în față frații de același sânge: Ardeleni și Basarabeni și strigau din tranșee (ooperii) unii la alții în aceleași grai: "Nu trage, frate Ardeleni, că mă omori!" Atunci Românii ardeleni eșiau din tranșee, se îmbrățișau cu frații lor Basarabeni și se dau prinși Rușiei, să nu mai fie silii și să omori frații. — La rândul lor, tot așa făceau și frații Bucovenieni. Ce credeți, bine făceau ei?

Apoi după ce revoluția răsturnase pe împăratul Rușiei și se făcu slobozenia, mii de prizonieri (plenii) Ardeleni și Bucovenieni se strîngeau la un loc, își ridicau tricourul și porneau la Moldova să ajute frașii noștri din România. Cea dintîi oaste a lor a ajuns la Chişinău astivăra și era o bucurie nemă văzută în tot orașul. Ardealul, Bucovina și Basarabia și-au dat mîna de unire în mijlocul Chişinăului.

(Cîteva întrebări despre cele ascultate)

Cum am învățat, ce ne-a adus revoluția din anul trecut? Ce însemnă cuvîntul slobozenia? Cum sunteți voi, când ești din școală? Dacă ești sloboz, poți face și rău altuia, ai voie să-l bați, să-i iai ce are, ori chiar să-l omori?

Vedeți, dragi copii, mulți oameni întuneceai la minte au înțeles rău slobozenia, au început a lua ce-i al altuia, a bate fără milă, ba chiar și a omori pe semenii lor. Unii ca aceștia n'au vrut să mai știe de nici o rînduială și-și făceau de cap. Nerînduiala s'a făcut și mai mare, când au dat buzna soldații ruși dela front, așa numiții bolșevici. Aceștia nu mai aveau nici o milă de nimic, omorau și prădan, ce le păsa oă doar nu era țara lor. Oamenii cei buni erau tot cu frica în sân și nu mai îndrăzneau să iasă de acasă. Mulți copii au rămas fără părinți, și mulți părinți au rămas săraci din pricina acestor păcătoși. Care din voi știe să spună vr'o astfel de întîmplare tristă?

Vedeți, dragi copii, în urma acestor fapte mișelești scumpa noastră țară a ajuns într'o stare foarte tristă, într'o stare, care a vea să o ducă la peire.

Știți cum se cheamă nerînduiala aceasta grozavă? Anarhie. Învațați și voi acest cuvînt slăt, și să-l pomeniți totdeauna cu scîrbă. Acum să văd, dacă ați ascultat bine la ceea-oc v'am spus eu. (Prin cîteva întrebări ne încredințăm despre aceasta). Unii dintre bunii noștri soldați, ea să apere țara de primejdie, au venit dela front din bună vreme, și au pus peste ea ocărmuire în cel mai mare oras, în Chişinău. Cum ați auzit voi, cum se numește această ocărmuire? — Da, acest Stat al Țării s'a și apucat să facă rînduială, dar toate încercările i-au fost zadarnice. N'a putut strînge o oaste credincioasă, care să-i împlinească poruncile date. Iar anarhia creștea tot mai tare. Multe sate și țarguri erau numai un jaf și pradă. Grupuri de oameni dela țară veneau și plîngînd cereau ajutor dela Statul Țării. Românii buni li se strîngea inima de durere, dar nims nu se putea lupta eu rînduială, la cari — durere — se alăturau chiar și unii soldați moldoveni.

(Întrebări de precizare). Statul Țării, când a văzut, că primejdia e tot mai mare, a cerut ajutor de la Ucraina, țară nouă dincolo de Nistru, dar aceasta nu i-a dat nici un ajutor, a cerut și din altă parte și n'a primit nici de acolo. Atunci s'a întors spre România și a cerut de la ea. Ei, cum știți voi, datu-ne-a ea ajutor? Da — dragi copii — ea numai decât a alergat, ca mama care-și vede copilul mușcat de șarpe, a venit cu oastea ei vitează și pe unde ajungea, răsărea pacea și bună rînduială ca din pământ. Fugeau bolșevicii mîncînd pământul, și ca toțiși să facă vre-un rău oastei române, aștău pe Moldovenii nepriecopți, mîntîndu-i că Românii vin să ne ia slobozenia și pământul. Așa s'a întîmplat ca unii Moldoveni, în loc să se bucure, s'au răscolit împotriva frașilor lor.

Oastea română ca să ne scape de peire a pus în joc viața vitejilor ei soldați, și noi să ne răscolim în potrive ei? Să putea un păcat mai mare ca acesta? În schimb cât de fericiți sunt toți aceia, cari înțeleg pe deplin binele ce l'a adus oastea frașilor noștri? Voi ce simțiți acum în inima voastră nevinovată? Dacă simțiți bucurie, sculați-vă și strigați din toată inima voastră: "Trăiască oastea română!" Așa, dragi copii, și de câte ori veți trece pe lângă vre-un soldat român, să-i dați frumos bună ziua, că ei sînt prea vrednici de cinstea noastră.

(Întrebări de precizare). Acum înțelegeți și voi că tînt'adevăr e slobozia țăriișoara noastră și e a noastră toată.

Al nostru este pământul ei bogat cu toate comorile lui, cu livezile, vile și pădurile mîndre, cu apele sale pline de pești, și-al nostru este stîntul soare, care de acum lucește mai dulce de asupra noastră, precum și cerul, care cu luna și stele, zămbește și el de fericirea noastră.

Dar acum uite ce vă întreb! Cum credeți voi, țăriișoara noastră, așa slobozia cum este, va fi ea destul de tare, ca să trăiască fără nici un ajutor? Bine-ați răspuns, nu-i este cu puțință, pentru ce? Da, pentru că mulți dușmani ar vrea să pue iar stăpînire pe bogățiile ei!

Gîndiți-vă bine cu toții, și-mi răspundeți, ce ar trebui să facă ea să nu rămăe singură? Așa este, dragi copii, inima voastră bine a simțit. Trebuie să se întoarcă acolo, de unde a fost răpită, la sîntul cald al mamei România. Numai lângă mama ei iubită va fi bine de ea.

Să știți, că toți aceia, cari vorbesc altfel sînt dușmanii noștri, ori sînt întuneceai la minte. Care-i strofa de pe urmă a poeziei Basarabiei de bun răsăd, când a răpit-o împăratul Rușiei? Ce a spus plină de jală țăriișoara noastră și atunci? (Că va fi sîrbătoare mare, când ne vom uni cu România). Ce credeți, va mai fi mult până atunci?

Și acum vă mai aduc aminte de un lucru. De ce au venit oare frașii Ardeleni și frașii Bucovenieni să lupte împotriva Austriei? De drag mare pot avea ei ei? Da, dragi copii, toți frașii vrem unirea și credem, oă după bătălia aceasta mare Dîmnezeu ne va ajuta și vom fi toți la un loc. Și atunci vom fi țări și nu va mai fi pi lor de dușman, care să călce pământul României Noă.

Strigați cu mine împreună: Trăiască România Nouă, Trăiască Neamul Românesc unit. (Urmează repetarea pe scurt a întregii lecții)

Nota Redacției: Am tipărit aceste două lecții de istorie ale domnului instructor G. Codrea, cu scopul ca învățătorii basarabeni să vadă în ce chip trebuie să-și înțeleagă, chemarea în împrejurările mari de astăzi.

Școala cea nouă moldovenească numai așa va prăgăti tinerimea și poporul pentru idealul sfînt al neamului nostru, dacă va înrobina cu precizie întîmplările așa de mișcătoare și de hotărîtoare, prin care trecem eu toții.

Nădăjduim că fiecare învățător român se va sili să facă în școala lui lecții de istorie națională în felul arătat de G. Codrea. Numai așa se vor arăta vrednici de încrederea obștei și de recunoștința plină de laude a urmașilor, unii într-o singură țară puternică și fericită.

Lumea bună, desarmată, Tremură înspăimîntată Și-ți dă ultima lăsoac, De te-arăți în vr'o odae.

Dar de vrei s'ajungi nacealnic, Nu-i de-ajuns să fii prădălnic, Se pretinde, vezi, mai mult Vr'un omor să fii făcut.

Haimana, de vrei s'ajungi, Așadar la groase pungi, Trece degrabă în Rusia Și-ți începe meseria!

Trece pîn' schimbătoarea soartă Nu-și întoarce a ei roată; Trece pîn' vîntul dela mare N'o să-ți bată subt picioare!

„Charles Gervais“ minunata brînză franceză, se vinde cu rub. 13-20 duzina. Chişinău Moghilovsca 5.

Universitate populară românească în Chişinău

Vestim cu plăcere că în curînd se vor deschide cursurile Universității populare românești în clădirea Direcțiunii centrale (Uprava Gubernială). Sînt invitate persoanele de frunte ale mișcării intelectuale românești basarabene. Se vor ținea cursuri de istorie, literatură românească, de etnografie, geografie, geologie, climatologie, de istoria mișcării politice în Basarabia, etc. Persoanele cari ar dori să fie cursuri la această universitate să binevoiască a se adresa D-lui P. N. Halippa la redacția „Cuvînt Moldovenesc“ (Iucovscaia, colț cu Fedorova) sau la D-nul T. S. Porucic (Leovscaia 90, apartamentul 7). Ziua deschiderii cursurilor se va da de știre prin gazeta noastră.

O nouă publicație de economie națională

Nu s'a sfîrșit încă războiul — dar drept este că oamenii de bine și cu adevărat simț politic, atât căt împrejurările le dau răgaz, trebuie să se gîndească la viitor, la noua așezare a țării și-a norodului, în urma frământărilor, suferințelor și invățăturilor războiului — dela care așteptăm, ca și dela unirea țării românești, reînvierea, îndreptarea, refacerea stărilor vechi, și tot binele norodului nostru. De aceea mult ne-a bucurat veștile despre anumite pregătiri, încercări și lucrări de acest fel — în care însemnă pentru astăzi ieșirea la iveală în lași, leagănul unirii și capitala noilor puteri și nădejdi românești, a publicației lunare „Analele Statistico și Economico.“ Și nu credem că e prea mult, dacă spunem că era așteptată, că va fi hotărîtoare în rosturile noastre economice, de nu se va abate din calea apucată, această publicație pornită din curată simțire românească, cu multă îngrijire scrisă și tipărită.

Pentru care ne-am și hotărît să împărtășim cititorilor tot ce se poate, în măsura unui articol de gazetă, din încercarea frumoasă și de laudă a tinerilor și îndrăzneților „economisți“ din România noastră — atât pentru a folosi celor ce doresc să știe și urmăresc propășirea economiei naționale, din alte țări românești și din Basarabia, precum și pentru a scoate în lumină deșul nou ce va să stăpînească la refacerea unirea românismului și'n deosebi a stărilor din România. Sunt idei și simțiri, care ca orice idei și simțiri de înnoire, de reforme, de prefaceri și revoluție, vor birui de bună seamă, odată ce ele s'au ivit mai de mult și s'au îndreptățit prin trînicia în suflete, prin răspîndirea și rodnicia lor, prin lupta cu ideile vechi, pe care se rezamă organizația de până acum, care trebuie înlocuită cu alkă organizație socială și economică „dreaptă și singură pentru boi“.

Așa cred și tinerii „economisți“ dela lași. În orice privință trebuie să punem înainte binele obștec, binele românesc — în lăturînd orice interes, orice îngrijire de clasă (stări sociale), de partid, de familie și persoane. Și războiul a pus iarăși în lumină, pe lângă mîndrele virtuți strămoșești, grele păcate ale vieții politice din urmă și-ale alcătuirii sociale și economice. Cu ușurință și vorbărie, cu legi și pilde dela alte noroade mari — pușini s'au bucurat de tot folosul și de stăpînire, fără să cruțe și să mulțumească bogățiile și fără să întrebunze toate puterile sufletesti și materiale ale norodului.

De acia, în unele privințe, tinerii „economisți“ români, ca o dinioară „economisții“ mării revoluții franceze — ierte-mi-se ușoara asemănare! — vor o grabnică îndreptare fără să se pară că vor să ia parte la dărămarea vechiturilor, dar cer pregătirea norodului, întemeindu-se pe tot ce este curat adevăr (realitate) și nu cred că îndreptarea poate veni de sus, cu ordine și bincă fatocmită — dar care rămân slova moartă. Iată pentru ce și cer sprijinul tuturor, când spun în cuvîntul-program: „Începem publicarea unei reviste de cercetări științifice economice, independentă de orice interes de clasă sau de partid, înclinată numai intereselor economiei naționale românești, pentru ca să luăm și noi parte la întrebunțarea oăt mai bună a întregii noastre bogății materiale, precum și a tuturor puterilor noastre sufletesti“.

Iar, programul se poate lamuri și mai bine din cele câteva articole, bine gîndite și bine scrise, care încep cu „Două epoci de prefacere economică“ al d-lui I. N. Angelescu — o minunată asemănare între încercarea de astăzi și pușin cunoscută încercare de acum o jumătate de veac, a

vestitului economist român Dionisie Marțian, de la publicația caruia „Analele Statistico și Economico“ au luat și numele publicației celei nouă, arătînd că vor lucra și în spiritul lui (știință și românism în viața economică).

Și-am credința că dacă Marțian a fost uitat, ei vor birui — chiar dacă vor trage numai brazda și alții vor fi semănătorii și alții vor folosi.

Acum 50 de ani, Marțian era un om de seamă, dar nesprimînt, într'o societate rău alcătuită și la începutul vieții ei — dar astăzi sunt mulți părăși ai ideilor nouă cari vor lupta pentru aceleași chestiuni și aceeași deslegare. Astăzi, cași atunci, deși în alte forme, organizația socială și economică e tot nedreaptă; astăzi ca și atunci ne străduim pentru a avea o industrie națională, mai ales că războiul a prăpădit și ceea ce cu trudă se începuse; astăzi, ca și atunci, când cu războiul Crimeei, se dă lupta pentru stăpînire economică a Dunării și a Mării Negre, de un atât de mare interes românesc! Și tot Marțian s'a străduit atunci pentru independența noastră politică și economică, împotriva duse, între altele, la aducerea de colonii germane (veche și nouă încercare pangermanistă!) — cum și astăzi punctul de vedere românesc, orice ar fi și ar veni, trebuie să ne îndrumeze în politica noastră economică. Cum se vede, e un program lămurit și întemeiat, de a cărui punere în practică e dovedă și articolul d-lui G. N. Leon despre „Dreptul de expropriere“, adică dreptul statului de a mărgini dreptul fiecăruia, în deosebire dreptul de proprietate, în folosul obștei. E scris cu adăncă și știință și chibzuiala, arătînd ce este acest drept, cum să apară oamenii de legi și să se facă un lucru cu privire la acest drept, la știință și'n practică, în alte țări și în România — cum a arătat așa de bine în această gazetă și d. profesor G. M. Murgoci. E un bun îndreptar pentru oricine vrea să cerceteze și să cunoască bine o asemenea legiure.

Și tot ca un îndreptar în rosturile economice și ca o pildă de lucrare potrivit programului ne arată d. Al. Cuzin în articolul despre Teoria și practica economică, ca teoriile (ideile) sunt trebuincioase numai căt sînt în legătură cu faptele, cu tot ce este curat adevăr (realitatea), cu practica, cu viața, care mereu se schimbă. De aceea nu trebuie să primim numai teorii (idei), unele ciudate, altele un fel de visuri sau bune numai pentru capul din care au eșit, fără legătură cu viața, cu nevoile ei — ci, să le primim pe cele bune și să luăm din altele ce se poate pune în practică, după timp, loc și alte împrejurări. Așa cred „economisții“ din Germania, spune d. Cuzin, cum sînt Gustav Schmoller (școala economică care ține seamă de ce ne învață istoria) și Adolf Wagner (socializmul de stat) în luptă cu economisții mai vechi (școala clasică) și cu cei mai noi (socializmul științific al lui Marx), reușind a da Germaniei organizarea economică de astăzi. De acia și cere d-sa sprijinul tuturor și al gazetelor și publicistilor (presa), pentru științele economice în legătură cu viața practică și cu economia națională. Și atît ca articole. Publicația se împlinește cu dăril de seamă despre legile pentru împrietărirea țărănilor din România — i despre căt s'a semănat acolo în toamna trecută, cași despre următoarele cărți de știință economică: 1) Păreri despre expropriere de C. Halăceanu; 2) Alcătuirea bilanșurilor în obșteile pe acțiuni de I. Teodorescu; 3) Aduas la cercetarea legilor pentru împrietărirea de M. Berceanu; 4) Industria și agricultura (în limba germană) de C. Laur.

Si nu putem sfârși, fără a reamintea că s'a muncit mult pe urma unui gînd fericit — pentru care fu feliicitat călduros pe „economisții“ noștri, dorindu-le viața lungă și izbîndă. Totuși ne îngăduim să credem că puteau să fie amintiți și alți oameni de

ispravă dela noi, cari au muncit și au luptat pentru același scop, pentru aceleași idei în viața noastră economică, cu sau fără cunoașterea străinilor de mai sus, cărturari mari și oameni de seamă, cari pot fi așezați, cu viața și lucrarea lor, între Dionisie Marțian și cei trei directori ai publicației „Analele Statistico și Economico“.

D. Munteanu-Râmnic.

ȘTIRI

Cursuri de limbă românească. Pe lângă Universitatea Populară românească din Chişinău se vor deschide curșuri sistematice de limba română. Cursurile se vor face paralel atât pentru cei ce nu cunosc limba română, cât și pentru români.

În atențiunea d-lui Ministru de Finanțe. De-o vreme încoace întîlnim aproape zilnic ființe des-nădăjduite cari cu lacrimi în ochi se roagă să le schimbi căte o bancnotă de 20 sau de 40 de ruble, căci mor de foame cu banii în mîna. Nimenea nu vrea să le schimbe.

Răul isorăște, după părerea noastră, din împrejurarea că mulți ascund bancnotele mici în credința că bancnotele cele noi — scoase de Cherenschi — o să și peară valoarea.

Cerem măsuri pentru înlăturarea acestei anomalii care crește zi de zi.

Partidul național românesc din Basarabia. În niște tipărituri ale partidului național moldovenesc din Soroca, ețim cu plăcere că acest partid își zice acum: partid național românesc. Lueru foarte cuminț! Căci Moldovenii sînt Români și partidul lor național nu poate fi decât românesc.

Uciderea mitropolitului din Chiev. Propaganda mișelească a bolșevicilor își dă rezultatele ei. În Chiev a fost ucis de cățiva soldați mitropolitul Vladimir. Întrînd în casă soldații au cerut bani. Mitropolitul n'avea la dînsul nimica. Tîlharii au început a răscolii tot și au găsit numai ca vre-o sută de ruble.

După acia ei l'au scos pe bietul arhi-păstor afară și l'au ucis. Trupul ucisului e strîpus de 3 plumbi și în două locuri de baionete. Ucigașii nu sînt aflați.

Bolșevicii stăpîni în Chiev. Începînd cu ziua de 26 Ianuarie în Chiev s'a pus stăpînirea sovietelor. Cel dintîi pas care a fost făcut de stăpînirea populară a fost închiderea tuturor gazetelor neplăcute, chiar a celor socialiste ca „Chievșcaia Masli“ arestarea protivnicilor politici și așa mai departe.

Rada ucraineană a fost silistă să-și mute reședința în Jitomir.

Speculația nebanească. Principiul negustorului rus este foarte bine exprimat printr'un proverb rusesc: „Nu amgești, nu câștigi“. Și fie Rusia căt de liberă, tot va mai domni acest principiu, fiind legat cu caracterul și ideologia rusului.

Acet principiu domnește și la noi în Republica Moldovenească, de oarece cei mai mulți negustori sînt ruși, sau alți străini, cari au deprins și ei meșteșugul acesta de negustorie de la Ruși. Așa, drojdiile de care am vorbit erl că o să vie din România, au si sosit. Dar pe cînd ele în România se vînd cu cîte 4-5 ruble funtul, în Chişinău au început a se vinde cu cîte 16 ruble funtul!

Dacă am pune la socoteală și vămile plătite la graniță, încă și atunci ar eși, că negustorii câștigă mai mult de 150 la sută la afacerea cu drojdi.

Credem că autoritățile ar trebui să ia numai de căt măsuri pentru ca viața să nu se mai scumpească de aici încolo așa de nebanește, din pricina lăcomiei nesătioase a unor negustori.

Zdrastuite!... Un preot a venit la redacția noastră, și cum ne-a trăsărit inima cînd ne-a întîmpinat cu stridentul salut, care pentru noi e o expresiune militară: zdrastuite! Il auzim la tot pasul dela Domni și Doamne, dar nu ne-a atins niciodată așa de supărător, ca acum cînd l-am auzit din gura unui preot român. Și ce frumos știa grăi româneste Moldovanul nostru! Și din vorbele lui înțelesesem că tot atât de frumoase, de românești sînt și simțimentele Ștafiei Sale, totuși nu ne-am putut scutura de răceala ce ni-a strecurat-o în suflet cu vorba sa...

Ce Bună va fi Ziua cînd ai noștri nu-ior mai ieși în cale cu „Zdrastuite“...

Cele din urmă știri

Nemii iac prizonieri ruși. Nauen 8 Februarie. — Trupele germane înaintează spre nord-est și est de Lutsk. Inamicii se apără slab.

Trupele germane cari înaintează spre Rovno au făcut 2500 prizonieri ruși și au luat multe tunuri și alt material de războiu.

Bolșevicii silii să facă pace. Nauen, 8 Februarie. — Statul comisarilor populari din Petrograd vîzînd starea actuală, se simte dator să declare, că e gata să iscălească tratatul de pace cu Germania în felul arătat de delegații Puterilor centrale la Brest-Litovsk.

Statul comisarilor declară, că va da răspunsul fără a călca punctele puse de guvernul german.

Secretarul de stat German și pacea cu Rusia. Nauen, 8 Februarie. — Secretarul de stat al Germaniei, d. Kuhlmann spune că pacea nu este încă un fapt împlinit. Germanii nu pot încă să creadă în pacea cu Rusia pînă cînd nu se va aduce rînduială în țările cucerite de ei.

Suntem pe cale, a zis acelaș secretar, de-a face o pace în folosul nostru. Peacea cu Ucraina am încheiat-o de aceea, fiind să acolo sînt bogății de care Germania are lipsă.

Înștiințare

Societatea culturală „Făclia“ roagă pe toți membrii care s'au înscris pînă acum și pe toți binevoitorii neamului, să participe la

Adunarea Generală care se va ținea în localurile Societății (Mihailovscaia No. 52).

Sîmbătă 10 Februarie la ora 4 p. m.

Ordinea de zi:

- 1) Alegerea Consiliului permanent; 2) Deschiderea universității populare.

Avis

Banca Statului din Chişinău oferă trate în franci, garantate din partea Guvernului Republicii Franceze, obținîndu-se în schimb ruble.

Pentru orice informațiuni publicul se va adresa Direcțiunii respective.

Director, Petre Pavlovici Jitkovski.

Înștiințare

Societatea culturală „Făclia“ deschide o

Școală primară pentru copiii de ambele sexe.

Inscrierea copiilor se face la comitetul societății, Mihailovscaia No. 52.

Cu începere de Sîmbătă 10 Februarie se va reprezenta extraordinarul film LUPTELE DE LA MĂRĂȘEȘTI în 6 părți mari lucrat de serviciul cinematografic al Armatei Române.

Tot atunci: SĂRBĂTOAREA UNIRII și A INDEPENDENȚEI BASARABIEI în ziua de 24 Ianuarie.

ANUNT

Se caută lucrători, tîctori de tatan precum și mașini de cîmpărat pentru fabricarea țigărețelor. Ofertele se primesc în strada Fedorova 15 (fabrica de tutun pentru țigarete) între ceasurile 10-6. (4-10)

Se caută

Arpagic și semințe de legume (verdeturi) Adresa: Comisia interaliată, casa Pronin Str. Sadovaia. (4-5)

Societatea „Făclia“

Societatea culturală „Făclia“ și-a luat asupra ei sarcina de a iniția în Chişinău pe lângă alte așezăminte naționale și un teatru românesc statornic, care să fie izvor de viață și cultură națională.

Avînd în vedere că o astfel de lucrare este împreunată cu cheltueli mari și grele, iar Societatea neavînd pentru acest scop în momentul de față nici un sprijin material, apelează la simțul de jertfă al tuturor bunilor Români spre a-și da obolul lor pe altur neamului și al patriei noastre.

Ofrandele se primesc la Căminul societății „Făclia“, strada Mihailovscaia No. 52 (fost hotelul „Franța“) precum și la redacțiile gazetelor „România Nouă“ și „Statul Țării“.

Pînă acum au binevoit să contribuie următorii:

Table with 2 columns: Name and Amount. Includes D-nii Vasile Tanțu 300 Ruble, C. Cujbă 60, T. Alimănișteanu 40, G. Murgoci 40, G. Mare 20, Grău 20, Dr. I. Mateiu 10, Părintele Butuc 6, Vlad. Cazacliu 3, Sinicli 1, Bogos 2, Lungu 3, Par. Madan 9.20, Codrean 3, Scobioala 40, Apostol Culea 22.50, Ștefanescu Vasile 22.50, Dobrescu Alex. 9, Apostolescu Petru 22.50, Ionescu Gheorghe 11.25, Atanasie Ilarion 11.25, Th. Iacobescu 22.50, Ion Mihalache 22.50, D. Toni 9, P. Grosul 13, Apostolescu D. 3, N. Alexandri 25, E. Balamace 100, A. Gropa 25, Diacon 10, I. David 18, I. Schiopul 21, O. Ghibu 75.

Suma: Ruble 1000.20 Prezidiul Societății Chişinău, 5 Februarie 1918

Teatrul cinema „FĂCLIA“

Sîmbătă 10, Duminică 11 și Luni 12 Februarie va debuta

RENUMITUL ARTIST COMIC Tănase în cuplete de actualitate.